

Hogyan építsünk a Balatonpartjain?

Majdnem kivétel nélkül mindenki él a vágy, hogy saját otthona, saját kertje legyen és a háború és az az utáni nagy megpróbáltatások dacára, épp a gazdasági helyzetünket oly jellemző kisházépítés számszerű aránya nagyon emelkedett. Építkeznek a csonka ország minden részén, de legfőképp a nagy városok periferiáin, a víz mellett és a nyaralóhelyeken. Aránylag, ha az építkezések számát és nem a légmétermenyiséget vesszük, a legnagyobb építészeti tevékenység a Balaton mellett folyik, ahol a kis

házacskák egész gombamódra lepik el az új parcellázásokat.

A Tér és Forma jelenlegi számában ezekkel a balatonmenti építkezésekkel is foglalkozik és tervek, mint kész fényképek közlésével ismerteti az utóbbi idők munkáit. Ezek a képek azt mutatják, hogy viszonyítva a régebbi építkezésekhez, itt egy fejlődés észlelhető az építéskultúra terén. A fejlődés nem régi keletű és még csak nem is tökéletes, de minden esetre egy bizonyos javulást mutat és előreláthatóan a meginduló folyamat mindinkább erősödni fog.

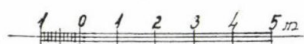
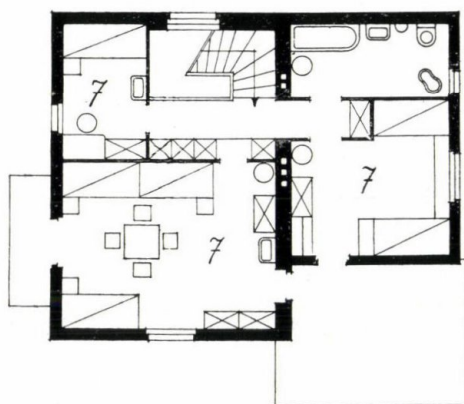
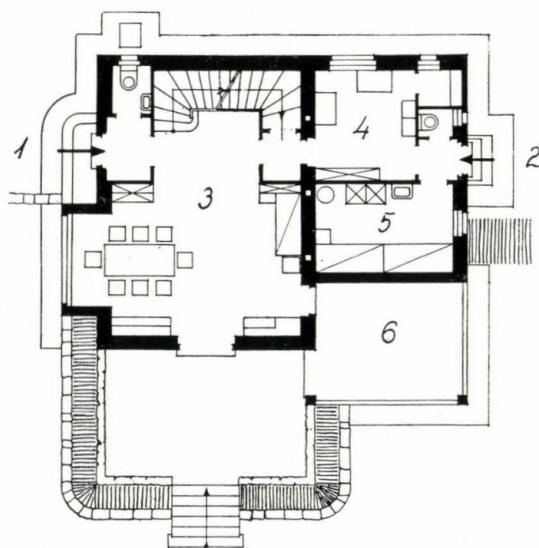
Ha vizsgáljuk azt, hogy az építkezések általános színvonalának emelkedését mi okozta, akkor kiindulási pontul kell elfogadnunk a XVI—1929-i úgynevezett fürdőtörvényt, mely úgy intézkedik, hogy szépirodai szempontból az összes építkezéseket, melyek a parttól három kilométeren belül, vagyis a balatoni partövezetbe esnek, felülbírálatra a m. kir. Balatoni Intéző Bizottságnak kell bemutatni. Ennek alapján a Balatoni Intéző Bizottság felismerve az építkezések fontosságát, Siófokon egy műszaki kirendeltséget létesített, ahol szakemberek végzik a felülbírálatot. Az országban másfelé is módot adnak a szabályzatok arra, hogy a beadványi terveket átvizsgálják, de ezt az átvizsgálást a vidéken mindenhol a majdnem kizárólag jogi ügyekkel foglalkozó hatósági személyek végzik. Egyedül a balatoni partövezetben készülő építkezéseknél bírálják az építkezéseket építészek felül és ha van javulás az építkezéseknél, akkor ez legnagyobb mértékben a m. kir. Balatoni Intéző Bizottság azon intézkedésének tulajdonítható, mely lehetővé tette, hogy szakmunkát szakemberek végezzenek.

A törvény rendelkezési jogot nem ad az Intéző Bizottságnak, csak véleményezési hatáskört és az adott vélemény alapján hozzák meg a főszolgabírói hivatalok a határozataikat. A véle-

Kotsis Iván: Nyaraló.

mény megadásánál a kirendeltség nemcsak a rajz hibáira mutat rá, hanem vázaltszerűen — mintegy bizonyításképpen a jobb és gazdaságosabb felépítés és elrendezés lehetőségére — a helyesebb megoldást is megadja. Ez így megy most már harmadik éve és ha az eredmény nem is teljes, de lassan a köztudatba kezd menni, hogy mennyire fontos az, hogy a terv jó legyen. Ezen kívül a sok kiadott rajz nevelőhatással volt a kőművesekre és a jó tervek alapján felépült házak épp úgy találunk utánzásra, mint azok, amelyek rosszul épültek fel. Ez utóbbi furcsán hangzik, pedig így van. A közönség legnagyobb részének az építészet terén nincsen ízlése és gyakran egész vidékeket mételyez meg esztétikailag, egy helytelenül és aránytalanul megépített, torz szecessziós épület.

Kotsis Iván: Nyaraló.

Földszint: 1. Bejárat. 2. Konyhabejárat. 3. Hálószoza.
4. Előtér. 5. Konyha. 6. Terrasz. Emelet: 7 hálósobák.

Azonban a kirendeltség munkája meddő és eredménytelen volna, ha a tervező építészek kiállítások és előadások rendezésével, újságcikkek útján és jó tervek készítésével nem oktatnák és tájékoztatnák a közönséget. Ezzel adják meg az alapját annak, ami a Balaton mellett, mint fejlődés kimutatható.

A Tér és Forma által rendezett siófoki építészkiállítás, ha a tervezőknek nem is nyújtotta a várt eredményt, de jelentékeny nevelő hatással volt a közönségre és az állandó „Hogyan építsünk” kiállítás is igen áldásos munkát fejt ki, mert a lehetőségét nyújtja annak, hogy azokat, akik terv, építési anyag vagy különleges szerkezeti részekért útbaigazítást kérnek a kirendeltségtől, van egy olyan helyre küldeni, ahol minden tekintetben a legjobbat kapják.

Hogy a siófoki építészkiállításon, dacára a meglehetősen élénk építészeti tevékenységnek,

mégis miért nem kaptak a tervezők több megrendelést, annak az oka, hogy a közönség legnagyobb része a rajzot nem érti meg. Hiába igyekszik a tervező a legnagyobb gondossággal, minden kis részletre ügyelve úgy elrendezni az alaprajzot, hogy azon egy tenyérnyi hely kihasználatlanul ne maradjon, azt észre sem veszik, nem tudnak és nem is akarnak belemélyedni a rajz megértésébe; legfeljebb a hatásos perspektívát méltatják egy tekintetre. Ezen kívül egy jó terv annyira egyszerű, hogy a hozzá nem értő azt hiszi, hogy ezt ő is el tudja készíteni, mert másképp nem is lehet és kockás papíron megadja a kőművesnek, amit elgondolt és azt hiszi, hogy ez most ugyanaz, mint amit egy kiállításon vagy az életben valahol látott. Így keletkeznek aztán a súlyos anyagi veszteségek és fájó csalódások és így fizeti meg a magyar társadalom tévhitének adóját, amiért többnyire meg akarja takarí-

tani az építész honoráriumát, vagy más szóval mondva, amiért kizárja az építkezésből az építést.

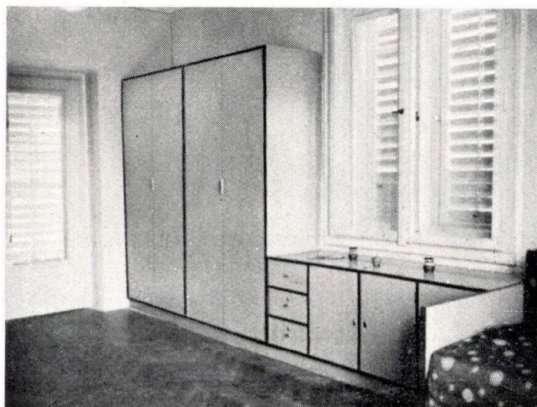
Pedig az építettön és az építészen kívül is nemzeti érdek volna, hogy minden építkezés a legnagyobb szakszerűséggel történjen, mert minden egyes ház az ország vagyonának gyarapodását képezi és annak értéke a használhatóságtól és az állékonyságtól függ.

Minden az építkezésekbe fektetett tőke nemzeti vagyont képez és minden magyar embernek azon kell lennie, hogy az egyéni érdekeken kí-

vül is, amikor a nemzeti vagyont növeli, akkor ezt a tőle telhető legjobb módon vigye véghez.

Ennek a gondolatnak a szellemében cselekedtek a magyar építészek akkor, amikor áldozatkészségből felajánlották a m. kir. Balaton Intéző Bizottság tervpályázatán dícséretet nyert terveiket a Balaton építéskultúrájának emelésére, mely nemes cselekedetükkel megadták a lehetőségét annak, hogy azok is, kiknek a gazdaságos és szakszerű terv készítéséhez sem módjuk, sem alkalmuk nincsen, a közkinccsé tett tervek alapján építkezessenek. A rajzok először a tavaszi

Kotsis Iván: Interiőrök.

Bútorszövetek: Szabó Éva.

árumintavásáron, majd Keszthelyen a Balatoni Múzeumban rendezett és július 1-től szeptember 15-ig tartó nyári kiállításon lettek a közönségnek bemutatva és most a Tér és Forma lapjain ismerheti meg mindenki és válogathat bennük.

Minden egyes alaprajz a legnagyobb körültekintéssel és térkihasználással készült és teljes mértékben érvényesül az az elv is, hogy kis területen, olcsó eszközökkel sok férőhely legyen, de mindig úgy, hogy az együttes tartózkodásra egy központi tágas helyiség álljon rendelkezésre.

Egy a várostól távoluló nyaralónál, ahol csak mindössze három hónapig tartózkodnak, más elvek szerint kell építeni a házat, mint egy városi lakásnál, mert számolni kell azzal, hogy a

Dr. Bölcs Gyula nyaralója
Siófokon.

Tervezte:
Vály Imre okl. mérnök
(Zürich).

Kivitele:
Fehér Imre ép. vállalkozó
(Siófok).

Lent balra: Interiőr
Dr. Bölcs Gyula
nyaralójában.

Tervezte: Garçon.
Bútorszövet: Ar dai.

Lent jobbra:
Fehér Imre (Siófok):
Radó István nyaralója
Siófokon.

nyaraláskor lehetőleg mindenki a szabadban tartózkodik és csak rossz idő esetén és este használják a helyiségeket. Épp ezért ide csak a legszükségesebb bútorokat hozza el a család, mert minden felesleges darab csak terhet és költséget jelent. Egy nyaralóban nem állítanak fel vitrint vagy könyvszekrényt, mert erre szükség nincsen, csak útban lenne. Könnyű, a kényelmet kielégítő és síma a mai nyaralók bútorzata, minden felesleges porfogó díszítés és reprezentálni akarás nélkül. Nyaralni akarnak az emberek, napfényt, vizet és nyugalmat és azt kívánják, hogy ezt szolgálja és világos és derűs legyen az otthonuk.

A gazdaságos nyaralóépítésnél tulajdonképpen a szükséges bútorokra kell szabni a házat és pediglen úgy, hogy a helyiségkapcsolások és a bútorok elrendezése a tökéletes forgalmat biztosítsa. Így külön hálófülkéket lehet készíteni és a közös nagy ebédlő-nappali rossz idő esetén alkalmas helyet nyújt arra, hogy az egész család egymás zavarása nélkül összejöjjön. Mégis száz építkezés közül talán egy vagy kettő van, amelyik ennek az elrendezési elvnek az alapján készül és a kilencvennyolcszázalék még mindig a négyyszög alakú egy vagy két szobát és a mellék-

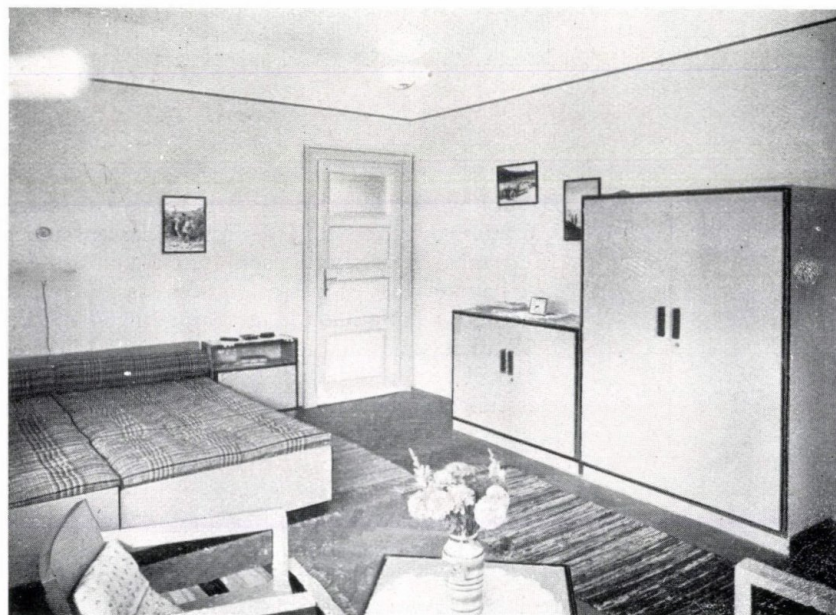

Foto: Seidner.

Baloldalt felül:
Linczmájer
György
okl. építész,
ép.-mester
(Veszprém):
Koós-villa
Balatonalmádiban

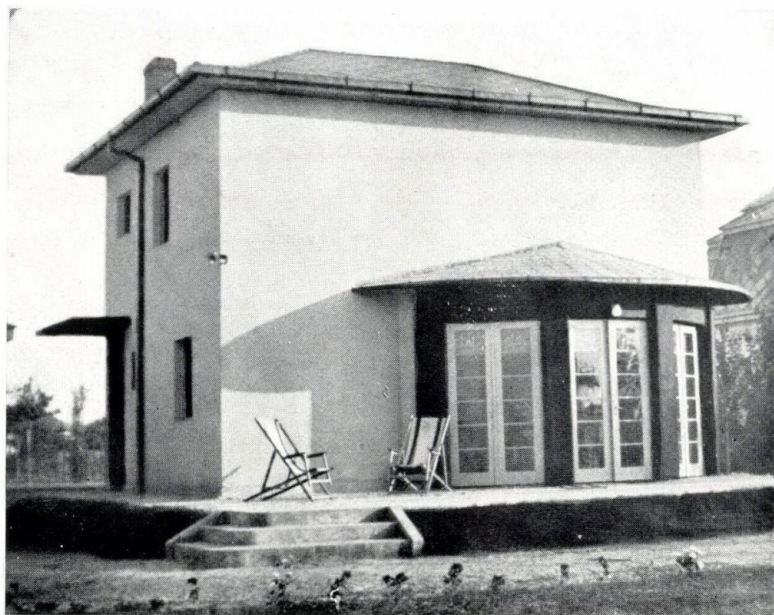
Jobboldalt:
Fehér Imre:
Stéberl András
nyaralója
Siófokon.

Interiőr
Dr. Bölc Gyula
nyaralójában.
Kivitel: Garçon.
Bútorszövet:
Ardai.

Foto: Seidner:

helyiségeket készített. Pedig ezeknél sok kellemetlenség adódik azáltal, hogy ugyanaz a szoba szolgálja az alvás és az étkezés céljait. Különösen érezhető az ilyen elrendezés hátránya ott, ahol több és különféle gyermekek és nevelő van, mert egy szobába három vagy négy hálóhelyet elhelyezni nagyon körülményes. És mégis igen sokszor hiába magyarázzák az építetőknek a nyaralók hálófülkés berendezésének előnyeit, használhatóságát és célszerű voltát, a régi megszokottságban gyökerezett felfogás nem enged és inkább betesznek egy szobába négy ágyat is és inkább laknak kényelmetlenül, örökös egymászavarásban, de a hálófülkés elrendezést nem készítik. Az új gondolatától való idegenkedés csak addig tart, amíg ennek a jobb térkihasználást és több kényelmet nyújtó elrendezésnek kész példái nincsenek. Ha rövidesen egy pár hálófülkés nyaraló fel fog épülni és az építetők a valóságban látják majd, hogy mennyivel szebb és kényelmesebb otthont készíthetnek maguknak, akkor meg fog törni a jég és a jó példák mindenütt helyes utánzásra találnak. Addig

Káldy Ferenc: dr. Kertész Elek nyaralója Balatonbogláron.

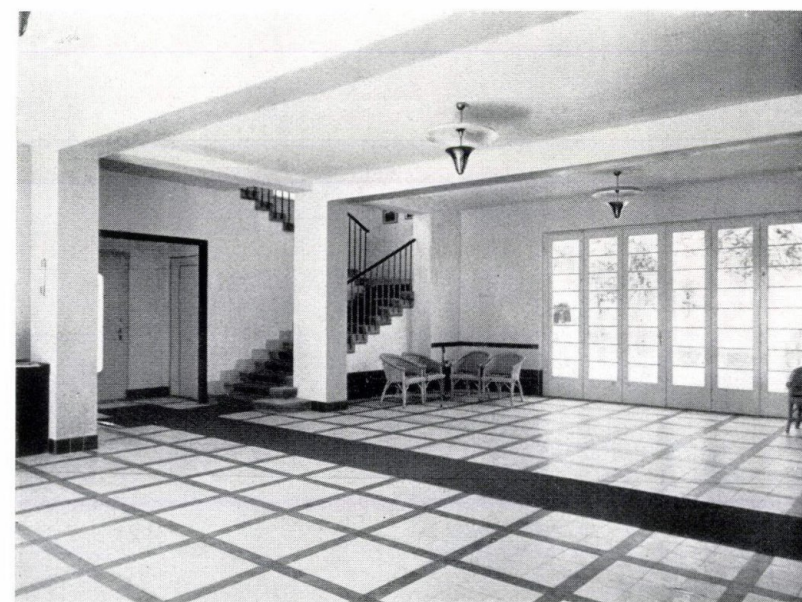
Bérczy-féle Exklusív pensió Siófokon.
Kivitelezte: Fehér Imre építési vállalkozó (Siófok).

Vendégszoba a Bérczy-féle Exklusív penzióban.

Foto: Seidner.

Bérczy-féle
Exklusív
pensió hallja.

Ifj. Takács János, okleveles építész (Veszprém): Nyaraló Balatonalmádin. Foto: Seidner. Építési költség: 15.000 P.

Berkovics György, építőmester (Tapolca): 3 szobás teljes kényelmű nyaraló Ábrahámhegyen.

Foto: Domanicky. Építési költség: 6200.— pengő.

azonban először fel kell épülnie több ilyen szakszerű, alapos meggondolás alapján felépített nyaralónak és ennek a lehetőségét adja meg az itt közölt 15 terv.

Még azt sem merem állítani, hogy ezeket a terveket olyan mértékben fogják vásárolni, mint ahogy azt az első pillanatban várni lehetne. Nem, mert mindenki, amikor épít, külön igényekkel áll elő, mindenkinek más az elképzelése az ő saját otthonára és ez természetes is. Az sem valószínű, hogy aki megveszi a tervet, hogy az teljesen aszerint készíti is el az épületet. Mindig lesz valami eltérés. De nem is ez a fontos. A fontos az, hogy azok a gondolatok, a meg-

oldási és elrendezési módok, melyek a tervekben le vannak fektetve, a közönség részére hozzáférhetőkké lettek téve és magát az elrendezés szellemét, a tervezés lényegét képező mindenre gondolást és ebből végeredményben a szakszerű tervezés fontosságát a közönség megismerheti.

Aki egy ilyen nagyon egyszerűnek látszó tervet maga akar elkészíteni, az hamarosan rájön arra, hogy amikor a bútorokat kezdi belehelyezni, akkor már baj van. Vagy az ajtót nem lehet kinyitni, vagy a széket nem lehet már hová állítani. Mentől jobban belemerül egy nem szakember a tervezésbe, annál jobban látja, hogy mennyire nem ért hozzá. Az helyes eljárás, ha

az építtető megadja az elgondolását az alaprajzra és a helyiségekre vonatkozóan, mert ő tudja a legjobban, mik az igényei és a szokásai. Az építész dolga aztán, hogy a nyers, alaktalan elképzelést, elfogadható formába öntse, kivihe-tően megoldja és elkészítse úgy, hogy annak vad-hajtása ne legyen és gazdaságilag és esztétikai-lag is a legtöbbet nyújtsa.

A tervek közlésének a fontossága tehát abban is nyilvánul, hogy már a kiindulásra egy jó alap lehetőségét adja az építtetőnek és így maghin-tóje lesz a gazdaságos és jó nyaralóépítkezés elterjedésének.

Vitéz Nemes Árpád.